

SPORAZUM GLEDE POMOČI ZA BREZPOSELNE

Administracija si lasti zmago. 307 milijonov bo vlada potrošila za gradnjo federalnih projektov

Washington, D. C., 2. jul. — Kongresni konferenčni odseki, ki so bili zadnje dni zaposleni, da spravijo v sklad difference med Wagnerjevim načrtom za pomoč brezposelnim, ki je bil sprejet v senatu, in Garnerjevim, ki ga je odobrila spodnja kongresna zbornica, so pozno sinoči dosegli svoj cilj. Sprejeli so kompromisni načrt, ki določa \$2,107,000,000, od katere vsote bodo 300 milijonov dolarjev prejele države v obliki posojil za direktno pomoč brezposelnim. Dalje bodo dobile države in politične enote ter privatna podjetja \$1,500,000,000 v posojilih, 307 milijonov pa bo vlada direktno potrošila za gradnjo federalnih projektov.

Od skupne vsote bo 307 milijonov prišlo direktno iz federalne blagajne, ostala vsota pa skozi rekonstrukcijsko finančno korporacijo.

Kompromis, za katerega so se izrekli konferenčni odseki, pomeni zmago za administracijo, na drugi strani pa znači udarec za Chicago. Upanje, da bo Chicago dobilo federalno posojilo, da bo lahko izplačalo učiteljice in druge mestne uslužbenke, katerim dolguje plačo že več mesecev, se je razblinilo, ker načrt vključuje postavko, da federalna vlada lahko nakazuje posojila za bodoče potrebe, ne pa za kritje prej napravljenih dolgov.

Novi izgredi v Indiji

Deset ubitih in nad dvesto ranjenih pri spopadih med Hinduti in muslimani

Bombaj, 2. jul. — Sovražnosti med Hinduti in muslimani, katere delajo velike preglavice britskim avtoritetam že več tednov, so včeraj spet rezultirale v krvavih izgredih, v katerih je bilo deset oseb ubitih in nad dvesto ranjenih.

Napetost je bila tako velika, da so bili trgovci prisiljeni zapreti svoje trgovine in promet v Bombaju je bil prekinjen več ur.

Do izgredov je prišlo, ko so muslimani navadili na hinduski distrikt. Policija, ki je bila pozvana, je oddala več strelav proti izgrednikom, predno jih je razgnala. Močni policijski in vojaški oddelki patrolirajo ulice, ker je bojazen pred novimi izbruhi velika.

Se ena čikaška banka zaprla vrata

Chicago. — Adams State banka, na 26. cesti blizu Crawford ave. je v petek zaprla vrata; banka je imela \$415,000 vlog. — Broadway Trust & Savings banka v Aurori je tudi zaprla vrata tega dne; imela je \$823,000 vlog.

Kakor poročajo finančni člankarji v velikih čikaških dnevnikih, so vloženiki dvignili samo iz dveh največjih bank v downtownu nekaj manj kot 73 milijonov dolarjev v zadnjih treh mesecih. Od 30. marca do 30. junija v tem letu je 39 bank propadlo v Chicagu.

V North Chicagu in Chicagu Heights je mestna uprava uvedla "bizniški moratorij" za teden dni, da ustavijo naval na banke. Vse banke in trgovine, razen živinskih prodajalnic in lekarn, so zaprte.

Bankrot newyorškega lista

New York, 2. jul. — Izdajatelj dnevnika "Daily Graphic" so naznanili, da list ne more kri-

Rudarji se izrekli proti redukciji

Prihod skupine illinoiskih rudarjev razburil konvencijo

Terre Haute, Ind. — (FP) — Illinoiski rudarji, ki so se zbrali na izredni konvenciji, so odklonili predlog glede redukcije mezd s \$6.10 na štiri dolarje, katerega je priporočil v sprejetje mezdni pododsek premočnega distrikta UMW, ki je že prej sklenil zadevni dogovor z zastopniki Indiana Coal Operators Assn. Samo par delegatov je glasoval proti. Po končanem glasovanju je bila konvencija zaključena.

Pred zaključkom je konvencija ratificirala sklep, da posamezni operatorji lahko nadaljujejo z obratovanjem na bazi mezdne lestvice, ki je bila v veljavi do 1. aprila.

Konvencija ni potekla mirno. Zlasti velik vihar je nastal, ko je prišla v dvorano skupina illinoiskih rudarjev, katero je vodil Pat Ansbury iz West Frankforta. Ansbury je vprašal za besedo, katero je tudi dobil. Med njegovim govorom je nastal velik hrup in nekateri delegati so ga obdoli, da je prišel na konvencijo kot agent illinoiskih operatorjev. Ansbury je odbil napade in izjavil, da so uradniki rudarske unije v Indiani namenoma ignorirali illinoiske rudarje v pogajanjih z operatorji glede mezdne redukcije. Delegati so potem izgnali Ansburyja in njegove pristaše iz dvorane, pozneje pa ga je policija aretirala in pridržala za zaslišanje.

Ansbury je že dolgo časa aktiven v gibanju za tesnejšo združitve med rudarji v Indiani in Illinoisu.

FINANČNE TEŽAVE NA OGRSKEM

Vlada ne more plačati obresti na zunanja posojila

Budimpešta, 2. jul. — Ogrska vlada je včeraj informirala Ligo narodov da ne more plačati obresti in amortizacij, ki znašajo pet milijonov dolarjev na leto, na posojilo, ki ga je prejela 1. 1924 od Lige narodov.

Finančni minister baron Frederick Koranyi je podal izjavo, da je država blagajna prazna in da je vsako upanje na plačitev obresti izključeno.

V smislu pogodbe, ki je bila pripravljena, ko je Ogrska dobila posojilo, Liga narodov lahko konfiscira vse dohodke Ogrske, ki izvirajo iz državnih monopolov, in katerih vsota je šestkrat večja kot zapadle obresti na posojilo.

Miličniki napadli rudarske stavkarje

St. Clairsville, O. — Milica zvesto pomaga operatorjem pri razbijanju rudarske stavke. Nedavno je napadla večjo skupino stavkarjev, ki so piketirali premočnogovni v bližini tega mesta, z bombami za soljenje. Oddala je tudi več strelav, toda ranjen ni bil nihče.

Voditelji stavkarjev so protestirali pri guberniju proti nasilju miličnikov, toda slednji je ta protest kakor tudi druge, ki jih je prejel tekom stavke, ignoriral.

Rudarji v Srbiji ubili Američana

Belgrad, 2. jul. — Victor Lackner, ameriški reprezentant Ingersoll-Rand Co., je bil včeraj ubit od skupine odslovljenih rudarjev, ko se je vozil v avtu blizu Prištine v Srbiji. Lacknerjev tovariš, Anglež z imenom Campbell, ki je direktor Prepza rudniške družbe, je bil težko ranjen.

ti obveznosti, nakar je sodišče imenovalo upravitelja. Oblicije znašajo \$760,528, aktivna pa \$165,000.

DELA VSKI PROTESTI PROTI PAPINOVI VLADI

Redukcija brezposelnostne podpore odgovorna za nemire

Berlin, 2. jul. — Ogorčenje med nemškimi delavstvom proti Papenovi aristokratični vladi narašča in posledica so nemiri in izgredi. Delavski voditelji dolže vlado, da premišljeno ropa brezposelnost, ko je posegla s svojo roko v sklad brezposelnostnega zavarovanja.

Delavske unije so objavile statistične dokaze, da bo na stotisoče brezposelnih prejelo veliko manj v obliki brezposelnostne podpore kot so plačali v zavarovalni sklad v dobi, ko so se delali, v sklad raznih regulacij in naredb, ki jih je odredila vlada.

Zavarovanje proti brezposelnosti je bilo uveljavljeno v Nemčiji, da se delavci izognejo ponižanju, ki je v zvezi s miloščino. V zavarovalni sklad prispevajo tako delavci kot delodajalci, vsak polovico, kar pa se prav za prav aktualno ne dogaja. Delodajalci se potom redukcije mezd naplačajo za vsoto, ki jo prispevajo v zavarovalni sklad. To pomeni, da morajo breme nositi delavci.

Prejanci Brueningov režim je respektiral načelo neodvisnosti brezposelnega zavarovanja, da si je znižal dobo, ko je bil brezposeln delavec upravičen do podpore. Papenova vlada je zavrgla to načelo in odredila redukcije. Na račun brezposelnih bo prihranila \$36,000,000, katere bo potem potrošila za druge namene, da si delavci prispevajo to vsoto. Redukcija podpore, katero je vlada odredila, znašajo od pet do 56 odstotkov. To je vzrok, da se polajša nemškega delavstva obup, ki utegne imeti resne posledice.

Vojni veterani dobili pomoč

Rdeči križ daroval moko in pšenico za nasičevanje "bonusne armade"

Washington, D. C. — (FP) V momentu, ko so pošla živila za nasičevanje bivših vojakov, ki so prišli v Washington zahtevati izplačitev bonusa, in so veterani pričeli govoriti, "da je treba nekaj storiti", je Rdeči križ obvestil voditelje, da bo nakazal devet tisoč funtov moke in pšenice. Moka je bila pozneje izročena neki pekarni, ki je brezplačno pekla kruh za veterane. S tem je Rdeči križ začel pomagati bivše vojake.

Francijski spori med člani "Bonusne armade" še niso ponehali. Radikalnejši elementi zahtevajo bolj odločen nastop, ker so se že naveličali cinizma. Policijske avtoritete skušajo nahujekati zmernejšo frakcijo na gonjo proti radikalcem. V tem so deloma uspele, kajti v zadnjih par dneh je bilo že več radikalnih agitatorjev izgnanih iz šotarišča.

"Prinesi bonus, ata!" je stali dejal v slovo očetu, ki se je odpravil na dolgo pot iz Kalifornije v Washington po plačilo za bojevanje za demokracijo pred petnajsetimi leti.

Vladna akcija proti radikalnemu listu

Poštni departament zaplenil in uničil izdajo "American Freeman"

Girard, Kans., 2. jul. — Vsa izdaja tednika "American Freeman" z dne 25. junija je bila konfiscirana in uničena na odredbo poštnega departamenta. "American Freeman" je radikalna socialistična publikacija, katero izdaja E. Haldeman-Julius.

Poštni departament je podvzel to akcijo, ker je list objavil članek, katerega je spisal George H. Shoaf. Pravi, da članek podžiga na oborožen odpor proti federalnim avtoritetam.

Fred D. Warren, ki je bil urednik starega socialističnega tednika "Appeal to Reason", katerega je izdal J. A. Wayland, in čigar urad se je nahajal v istih prostorih kot Haldeman-Juliusova publikacija, pravi, da pošta ni zaplenila lista, ker je objavil Shoafov članek, temveč radi tega, ker je "American Freeman" prinašal na prvi strani senzacionalne obdolžitve in napade proti predsedniku Hooverju. Warren je pred nekaj meseci prevzel uredništvo lista in v tem času je objavil več člankov, v katerih je razkrival predsedniškovo zgodovino v zvezi z izkoriščanjem kitajskih in drugih delavcev, ko je bil Hoover direktor britskih rudniških družb na Kitajskem.

Mednarodna naselbina v Sangaju in francoske koncesije bodo štiti vojski drugih narodov

AMERIŠKE ČETE ZAPUSTILE SANGAJ

Mednarodna naselbina v Sangaju in francoske koncesije bodo štiti vojski drugih narodov

Sangaj, 2. jul. — Ameriški pehotni polk pod poveljstvom polkovnika Lorenza D. Gasserja se je danes vkrcal na transportno ladjo Republic, ki odpluje v Manilo na Filipinih.

Ta polk je bil poslan v Sangaj, ko so sovražnosti med Japonsko in Kitajsko prikipeli do visoka v problem februarju in je grozil mednarodni konflikt.

Das je bil spor med Kitajsko in Japonsko likvidiran, ko je slednja umaknila svoje čete iz Sangaja, bo francoske koncesije in mednarodno naselbino še nadalje štiti krog 20,000 britskih, francoskih in italijanskih vojakov.

Stavka rudarjev v Newfoundlandu

St. John, N. F., 2. jul. — Dvanajstato rudarjev je danes zastavkalo proti Dominion Coal & Steel Co., ker je odredila redukcijo mezd za 3 1/2 centa na uro. Družba je operirala svoje premočnogovne samo dva dni v tednu že več mesecev.

"Bonusna armada" pripravlja demonstracije

Washington, D. C., 2. jul. — Poveljnik "bonusne armade" Walter W. Waters je odredil demonstracije pred kongresno palačo, ker je kongres prekinil zaslanje, ne da bi prej kaj storil za nasičevanje bivših vojakov.

BROOKWOOD NE BO SPREJEMAL KOMUNISTOV

Vzrok je, ker rujejo proti šoli na povelje stranke. Šolski semester skrajšan valed krize

Katonah, N. Y. — Dokler komunistična stranka ne spremeni taktike, ne bo Brookwood Labor College več sprejemal komunistov za študente. To stališče je zavzela letna seja šolskega direktorja, ki se je bavila tudi z ruvarsko taktiko komunistov napram Brookwoodu.

V preteklosti ni šola delala nobene diskriminacije glede političnega ali verskega pripadništva aplikantov. Vsak je bil enako upoštevan pri sprejemanju. Glavna kvalifikacija je bila, da je bil prošlec delavec in imel resno voljo se vrniti v delavsko gibanje po dokončanju šole.

To novo stališče šole so izjavili komunisti sami. Stranka je svojim članom sicer že pred par leti prepovedala pohajati to šolo in obenem pričela ruvariti proti Brookwoodu. Kljub temu pa so bili komunisti sprejeti v njo.

V zadnjem semestru je imela šola večje sitnosti z njimi. Stranka je povečala boj proti šoli in svoje člane med študenti izrabljala za provokacije. Izostajali so od pouka brez obvestila in se udeleževali spletkarskih sestankov proti Brookwoodu v New Yorku. Stranka je šla celo tako daleč, da je skušala preprečiti letno finančno podporo šoli iz sklada American Fund for Public Service.

Direktorji šole, kateremu predseduje James Maurer, je obenem izjavili, da stališče Brookwooda napram ameriškim komunistom ne pomeni spremembe šolskega stališča napram sovjetski Rusiji ali svetovnemu komunističnemu gibanju ter da bodo levičarski govorniki še v bodoče povabljeni, da predavajo študentom o komunističnem gibanju.

Kriza je materialno prizadela tudi Brookwood in bo valed tega prihodnji semester najbrž znižan od sedem in pol na šest mesecev. Znižano bo tudi število študentov na 25 ali 30. V bodoče ne bo šola sprejemala le delavcev, ampak tudi nekaj študentov z višješolsko izobrazbo, ki žele dobiti večje znanje o delavskih problemih.

IZGREDI V NEMCIJI SE ŠIRIJO

Štirji ubiti in nad 40 ranjenih v raznih mestih

Berlin, 2. jul. — Distrikt Moabit v Berlinu je danes zjutraj zasleda policija, ker so izbruhnili resni izgredi med fašisti in komunisti, v katerih je bila ena oseba ubita in več drugih ranjenih.

Poročila iz drugih mest javljajo politične izgrede, v katerih so bile tri osebe ubite in 42 ranjenih. Situacija je zlasti napeta v Porurju. V Hattingenu so se spoprijeli komunisti in fašisti in rezultat je bil dva mrtva in trideset ranjenih.

Politične bitke med fašisti in komunisti, ki so zahtevale več žrtve, so bile v teku tudi v Kolnu, Walsumu, Hamburgu, Bremen, Stuttgartu in nekaterih drugih industrijskih središčih.

Anglež izbran za načelnika mednarodnega urada dela

Zeneva, 2. jul. — Beresford Butler, pomožni direktor v mednarodnem uradu dela Lige narodov, je bil včeraj imenovan za načelnika. Butler je nasledil Albert Thomasa, ki je nagloma umrl 8. maja t. l. Novi načelnik je star 48 let in je bil generalni tajnik mednarodne delavske konference v Washingtonu l. 1919.

Kanada dela velike profite s pijačo

Lansko leto je prejela 80 milijonov, v desetih letih pa nad pol milijarde

Ottawa. — Kljub krizi in padcu biznisa je Kanada lansko leto napravila nad 80 milijonov dobička s trgovino alkoholnih pijač. Zvezna blagajna je prejela 50 milijonov ali eno osmino vseh dohodkov, provinčne vlade, pa so spravile 31 milijonov.

Odkar je bila odpravljena prohibicija, je kanadska vlada prejela od te trgovine nad 400 milijonov dolarjev, provinčne vlade pa nad polovico te vsote.

Lansko leto je promet znašal \$112,367,934, ali nad 20 milijonov manj kot leta 1930. Niso pa vse pijače popili Kanadčani, ampak je bila važen faktor tudi zunanja trgovina, pravi lberska komisija. Prohibicija je bila odpravljena v vseh provincah razen v Prince Albertu.

Ako bi Združene države odpravile prohibicijo in uvedle aličen sistem kot Kanada, bi na podlagi večjega prebivalstva prejela nad eno milijardo letnih dohodkov, ako bi bila konzumacija alkoholnih pijač enaka na osebo kot v Kanadi.

Liga narodov in kitajsko-japonski konflikt

Liga podaljšala čas za preiskavo vzrokov sovražnosti

Zeneva, 2. jul. — Da odgodi dan obrgčuna, ko bo morala Japonska pojasniti in opravičiti svoje militaristične kampanje v Mandčuriji, je bil sklenjen formalni dogovor na sešedanju Lige narodov, da se doba proučevanja vzrokov japonsko-kitajskega konflikta podaljša za šest mesecev. Ta akcija je bila podvzeta na apel lord Lyttona, načelnika komisije Lige narodov, ki je odšla na Daljni vzhod na preiskavo situacije, a še ni došel objavila svojega poročila. Lytton pravi, da komisija ni mogla končati svojega dela v določen času. Obljubil je, da bo komisija podala svoje poročilo v septembru.

S to akcijo je Liga narodov krlež pogodbo, čeprav sama trdi, da jo je le revidirala. Japonci so z veseljem odobrili akcijo, dočim so zastopniki Kitajske morali storiti to pod pritlakom. W. W. Yen, načelnik kitajske delegacije, je opozoril zastopnike ostalih držav na nevarnost precedenta, ki je bil napravljen na včerajšnjem sešedanju Lige narodov. Izrekel je hude obtožbe proti mandčurskemu režimu, ki je pod kontrolo Japoncev. Ta režim je uničil integriteto kitajskih colinskih uradov, poštne administracije in s tem oropal Kitajsko za več kot sedem milijonov dolarjev dohodkov iz teh virov.

225 žrtiev 4. julija

Chicago, 5. jul. — Pri prslavah praznika neodvisnosti je bilo po vsej deželi 225 ljudi ubitih in več sto drugih ranjenih. Avtomobilske kolizije so zahtevale 111 življenj, 81 jih je utonilo, eksplozije pa so ubile deset oseb. Šest mladih fantov je bilo ubitih v Buttu, Mont., ko so streljali z dinamitom.

V Chicagu in okolici je bilo 55 oseb ranjenih v zvezi s prslavami 4. julija, kar je štirikrat več kot lansko leto.

Foster protestira

San Francisco, Cal. — William Z. Foster, predsedniški kandidat komunistične stranke, je na shodu, katerega se je udeležilo več tisoč ljudi, protestiral proti odloku državnega vrhovnega sodišča, ker je izključilo komunistične kandidate z glasovnice pri primarnih volitvah. Pred shodom so se vršile velike demonstracije, katere je organiziral John Reed Club.

Tehnični izgovor, katerega so vzdržala sodišča, je bil, da pe-

BREZPOSEL NOST V AMERIKI STALNO NARAŠČA

Armada brezposelnih narašča povprečno za 280,000 na mesec. 13,000,000 bo brez dela do prihodnjega leta, pravi publika-cija ADF

Washington. — (FP) — Nad 13 milijonov oseb bo brez dela koncem leta, ako bo brezposelnost naraščala v istem tempu kot od 1. januarja, pravi Monthly Survey of Business, ki ga izdaja Ameriška delavska federacija.

V tem letu je že izgubilo delo 1,400,000 oseb ali povprečno 280,000 na mesec. Vseh brezposelnih je bilo marca t. l. 10,634,000 v primeri z 2,964,000 aprila 1930 na podlagi tega pregleda. Federacija pa je bila v svoji ocenjen vedno konservativna in so bile njene številke navadno za par milijonov nižje kot pa številke nekaterih liberalnih ekonomov.

Leta 1930 je bilo po zveznem censusu 48,800,000 odraslih oseb odvisnih od zaslužka. Od teh jih je bilo po letem poročilu zaposlenih 44,900,000, katere številke pa so bile potrjene in je pri ponovnem censusu biroj naštel nad pet milijonov oseb brez dela.

Narastek v prebivalstvu je pogljal prvo številko v tem času na 49,600,000 odraslih oseb, ki so odvisne od zaslužka, od teh pa jih dela le 38,000,000. Te številke predstavlja vse osebe, ki so na kakršenkoli način zaposlene, na primer tudi gospodinje in vse vloške vladne ter privatne uradnike do zadnjega farmarja.

Federacija ne šteje tistih, ki so nezmogni za delo ali pa so brez dela le par tednov, katerih je po njeni oceni en milijon. Radi padca zunanje trgovine je bilo ob zaslužek pripravljeno 1,000,000 delavcev. S tem v zvezi je zanimiva deklaracija federacije, v kateri pravi, da se "ne bomo vrnili prej k polni prosperiteti, dokler ne bo rešeno vprašanje vojnih dolgov in reparacij. . . . Kolektanje teh dolgov bo pomenilo nadaljno oviranje mednarodne trgovine. Naša izguba dohodkov valed depresije pa je bila 1. 1930 73-krat večja kot so pa znašala odplačila na dolgove."

Eksekutivna federacije zahteva od federalne vlade, da preneha s politiko ptiča noja in sprejme ukrepe za pomoč brezposelnim. "Če ne pride vladna pomoč, bodo ljudje prisiljeni se poslužiti primitivnih metod za pridobivanje živeža zase in za svoje otroke. Ljudje ne bodo stradali v milijonih, če vidijo polno živeža okrog sebe", pravi federalski Survey.

Demokratje nominirali Roosevelta

Chicago. — Franklin D. Roosevelt, governor države New York, je bil nominiran za predsedniškega kandidata demokratske stranke. Bila so štiri glasovanja. Prva tri glasovanja so bila v petek zjutraj, potem ko so delegatje vao noč poslušali nominacijske govore in gledali tuleče, cirkuške parade; zadnje glasovanje je bilo v petek zvečer in tedaj je Roosevelt prejel 945 glasov, kar je bilo več ko dvetretjinska večina. Smith, njegov največji nasprotnik, je dobil pri prvem glasovanju nekaj čez 200 in pri zadnjem 190 glasov. John N. Garner iz Teksasa, predsednik spodnje kongresne zbornice, je bil v soboto nominiran za podpredsedniškega kandidata. S tem je bil demokratski cirkus zaključen.

tije za nabiranje podpisov niso nosile imena komunistične stranke, zato so podpis neveljavni. Stranka je dobila nad 30,000 podpisov, da si jih je potrebovala le 14,000.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina za Zdravne drlake (sven Chicago) in Kana-
do \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za
Chicago in Cincin \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za in-
termedijne \$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincin \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.

Cena glaslov po doporilu. — Poslopi se ne vrata.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be
returned.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beleške iz raznih krajev

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Stavka pre-
mogarjev se je šele pričela pred
par tedni.Prej vse mirno, sedaj pa kar
naenkrat hoče po vsi ali obrato-
vati 6 velikih rogov v tej o-
kolici pod neunijskimi pogoji.Na 28. junija je neki gardist u-
strelil E. A. Gordona, simpati-
čarja stavkarjev.Na 27. junija je bilo več na-
ših rojakov aretiranih po ned-
lnem.Stavkarji se drže trdno in je
malo uskovov. Kar dosti poma-
ga, je odlok, da se ne sme impor-
tirati stavkokazov iz drugih dr-
žav in okrajev. Koliko časa bo
odlok držal, se ne ve.Vojakov in deputijev je kot v
vojnem času. Vsako jutro in p-
poldne plovejo vojaška letala nad
naselbinami. Denarja za protek-
ejo baronov dosti, za lačne pa
so seveda blagajne prazne.Veliko je navdušenje med to-
varniškimi delavci v tej okolici
za soc. stranko. V tovarni, kjer
se nisi upal radikalno pred 6 me-
seci ali letom pogledati, se danes
govori in debatira med delavci
radikalno. Med domačini gre i-
me Norman Thomas od ust do
ust. Kakor izgleda bo soc. lista
dobila veliko glasov. Povpraša-
jejo po platformi, po literaturi
in gumbih. To je dobro znane-
nje.Komunisti seveda tudi agiti-
rajo, ampak kar bodo imeli us-
peha ga ne bo pri Amerikancih
nič. To vem dobro, ker sem vaak-
dan z njimi.Kar nam manjka, so finance
za agitacijo, literaturo in gover-
nike.Klub št. 11 priredi velik kam-
panjski shod v kratkem, v slo-
venskem in angleškem jeziku.
Kar je dobro znamenje je to, da
so začele tudi druge narodnosti
pristopati. To tudi meni daje
pogum za večjo agitacijo. Se-
daj imamo že farmarje pri klub-
u.Opozarja se še enkrat vse, ki
imate petice za podpis: izpolni-
te jih (saj ni težko) in mi jih
pošljite, ker čas poteka in kmalu
bo prepozno.Prihodnja seja kluba bo 17.
julija ob 10. dopoldne. Kot se
čuje, se udeležijo te seje tudi ne-
kaj ameriških somišljenikov.
Če je res, se bo skušalo ustano-
viti angleški klub. Prosi se tudi
vse naše rojake somišljenike.
Fridite na sejo in pomagajte, da
se razširi duh delavske zavedno-
sti.Da sem socialist vsemu, ako
spadam k stranki ali ne, ne drži.
Le v skupnosti se mora vršiti
organizatorično delo. Če hočemo
kaj doseči, se moramo organizi-
rati.Poglejmo stavko! Ko bi ime-
li močno organizacijo, ali ko bi
imeli upravo kot jo imajo v Mil-
waukeeju, bi bila stavka že kon-
čana z smago premogarjev. Ta-
ko se pa bje boj in rezultat se
še ne vae kak bo.Vai na sejo v nedeljo 17. jul-
ija ob 10. dopoldne!

Joseph Snay.

Sodrug Franc Rinaldo

Virden, Ill. — Od dveh starih
sodrugov se je čital v Prosvet-
i spomine o sodr. F. Rinaldu in
upam, da se zavedno še kateri
sodrugov oglaš, ker pokojnik je
v svojem življenju za delavsko
stvar zaslužil več kot spominek.V spomin mi stopajo zopet o-
ni časi, ki so že davno za nami.
Meseca januarja leta 1896 so se
ljubljanški krojači in čevljarji
potrudili v Idrji ustanoviti po-
družnico Delavskega izobraže-
valnega društva, kojega sedež
je bil v Ljubljani. To je bil pri-
četek delavskega socialističnega
gibanja v Idrji. V drugi polo-
vici istega poletja sta sodr. An-
ton Grablovec in Mehoel Cobal
ustanovila podružnico rudarske-
ga društva avstrijskih planin-
skih delavcev s sedežem v Koefla-
chu na Štajerskem.Delavsko gibanje je bilo te-
daj naenkrat v polnem zamahu.
Toda ne mialite si, da bi bilo to
mogoče brez hudih bojov. Na-
slednjega leta, t. j. 1897, so bile
za Avstrijo prve splošne volit-
ve, katere so pa bile splošne le
za tako zvano "peto kurijo", ka-
tera je celi kranjski del delal
da en sedež v državnem zboru na
Dunaju. Te volitve so sicer bile
splošne, toda ne direktne in tu-
di javne, popolnoma brez šenske-
ga spola, torej samo za moškepo spoljenem 24. letu. Kakor
so bile te splošne volitve spake-
drane v prilog privilegirani ka-
sti, so vendar privedle v avstrij-
ski parlament 15 socialističnih
poslancev, kateri so se potem bo-
rili za novi in boljši volilni red.
Mogoče je kateri čitatelj rado-
ven o indirektnih volitvah, ka-
kršne so sploh bile.Stvar je bila taka: vsaki vo-
lilni okraj je volil na vsakih 100
volilcev enega volilnega moža.
Izvoljeni mož je šele direktno
glasoval za poslanskega kandi-
data. Pri socialistih demokrati-
h je kandidiral Franc Železnikar
v Ljubljani, kateri je nekaj let
preje prišel iz 10-letnega zapo-
ra, v katerega je bil na celovski
afeti obsojen radi radikalnih
aktivnosti v tedanjem delavskem
gibanju. Tako zvani "liberalci"
so imeli na svoji listi Matijo
Kunca, krojača v Ljubljani. To
je baje oni Kunc, ki je v zgodo-
vini delavskega gibanja na Slo-
venskem tolikokrat v raznih vlo-
gah imenovan. Klerikaleci so i-
meli na volilni listi dr. J. Evan-
gelista Kreka, kateri seveda je
bil uspešen in izvoljen.V Idrji in Spodnji Idrji je
socialna demokratična lista ab-
solutno zmagala nad obema
strankama popolnoma celotno z
vsemi 14 možmi. Tudi v Zagor-
ju je bilo tako. Vse se je vrtilo
kajr čudež, in v resnici je to
bil čudež, ker zavedno gibanje je
bilo staro komaj leto dni. Ne-
kateri si pa tudi ne morete misli-
ti, kako so pričeli besneti neka-
teri trgovci, kremljari, jamaki
pazniki itd., najhujše bešenje
je pa se dogajalo po spovedni-
kah, ker samo z lec niso mogli
vsega doseči. Ker so bili na-
padi vsestranski, je bilo treba
tudi vsestranske obrambe.Trgovci so bili brez izjeme
vsil proti nam, vsake prilike so
se posluževali uprav kot fajmo-
stri, da so šuntali napram nam
naše žene, dekleta in matere ka-
dar so prišle v njih prodajalne.
Sklenili smo temu šikaniranju
od strani trgovcev napraviti ko-
nec in ustanovili smo svoje ko-
sumno društvo. Seveda, bili smo
zopet v zadregi, ker tako podjet-
je potrebuje vsaj eno osebo izur-
jeno v tej stroki, mi pa nismo
imeli nobene, da bi se zanesli
nanjo. Sodr. Grablovec, ki nar-
je priredil pravila in tudi dru-
gače mnogo pripomogel pri usta-
novitvi, je svetoval, naj bi jaz
šel za mesec ali va v Judenburg,
kjer imajo naši sodrugi v veliki
obliki enako ustanovo in bi se
tam navadil kar tako vodstvo
potrebuje. Mene pa to ni veseli-
lo, ker sem vedel, da nimam mo-
čne, železne roke, kakršne bi
tedaj potreboval. Misli sem le,
kako bi se dobil človek, ki bi re-
šil zmožnost in karakter kakr-
šnega je v tej zadevi potreba.Ko sem marca 1898 šel na ob-
čni zbor rudarskega društva v
Koeflach kot delegat idrijske po-
družnice, sem se ustavil v Zagor-
ju pri sodr. Cobalu, ki je bil ra-
vno na isti poti, namreč na ru-
darski občni zbor. Ko sem Coha-
lu potožil svoje težave, mi re-
če: "Jaz vem za moža, ki je spo-
soben in zanesljiv". Popolje me
v zagorsko konzumno društvo.katero je bilo nekoliko mesecev
preje ustanovljeno kot v Idrji
in kojemu je bil sodr. F. Rinal-
do ravnatelj. Dogovorimo se, da
se Rinaldo seli v Idrjo, ker je
tam potreben. Cobal odstopi po-
tajništvo ali distriktno tajništ-
vo in prevzame ravnateljstvo
tamkajšnjega konzuma. To je bi-
lo dogovorjeno in tudi storjeno.Ko sem prišel iz Koeflacha v
Idrjo, sem takoj pričel z obja-
vami za izredni občni zbor, kate-
ri naj pogodbo z Rinaldom ra-
tifikira in ga izvoli ravnateljem
namesto mene. Pokojni sodrug
se je z vso vneto lotil dela v I-
drji, na političnem in gospodar-
skem polju, toda kot je izgleda-
lo, ni mogel prav dolgo vzdrže-
ti. Jaz se temu nisem čudil, ker
poznam tamkajšnje ljudi. Idrji-
čani niso hoteli dela porazde-
liti, kot jaz vem. Samo od enega
in istega so vse zahtevali, do-
kler ne onemore; kadar eden o-
nemore, potem se lotijo druge-
ga. In drugača sta isti način;
mora.Sodr. Rinaldo se mi je večkrat
pisмено potožil koliko ima de-
la. Prisilili so ga tudi prevzeti
knjigovodstvo bratovske skladi-
nice, kar je rekel, da mu je
še več kot preveč. Ker je bil pre-
obremen z delom, je bil prisiljen
iskati novo moč. Ker pa ni bil že
naprej pripravljen mesto zapu-
stiti, kakor jaz, je bilo pa isto
usodno zanj. Tudi njegovega
naslednika A. Kristana so bili
dokraja zmutili, in tudi on si je
svoječasno mislil na pot v Ame-
riko. Končno je imel tudi Stravs
pravi križev pot in je moran tu-
di v inozemstvo. Torej službo-
vanje idrijskemu prebivalstvu je
bilo težavno.Končno priznam, da je sodr.
Ziemberger precej dobro orisal
sodr. Rinaldoovo delovanje v Idr-
ji. Za popravek, ki ga tukaj na-
vajam, upam, da sodr. Z. ne bo
zameril; mogoče je kaj pozabil
ali pa ni bil pravilno informiran.Jaz ne vem, da bi bil pokojni Ri-
naldo pisal na klub št. 1 v Chi-
cago, če bi mu pomagali, da bi
prišel v Ameriko. Vem pa, da je
menil pisal, da želi v Ameriko in
mi očital čes; spravi si me v I-
drjo — pa mi še sedaj poma-
ga v Ameriko. Jaz sem dotično
pismo poslal na klub št. 1 z go-
govnimi pripombami in pokoj. Jo-
že Zavertnik se je za stvar za-
vel. Od moje strani je bilo v
Chicago poslanih \$10.00, kdo je
ostalo vaoto prispeval, ne vem.
Meni je bilo pojasnjeno, da so
vozni listek kupili in mu ga po-
slali. Tudi on mi je pisal, da je
vozni listek prejel. Ker je bilo to
menda leta 1907, ko je evropsko
časopisje pisalo o veliki ame-
riški krizi in brezposelnosti
menda več kot je bila resnica, je
mož pričel obupavati z Ameriko
in me ponovno spraševal v pis-
mu, če bi se bilo vredno podati v
Ameriko ali ne.Predno je moje pismo dospelo
v Trbovlje, je že dobil obvestilo
od parobrodne družbe, od katere
je bila karta kupljena, naj se
ne podaja z dotično karto na pot,
ker Zottijeva banka, pri kateri
je bila karta kupljena, je ban-
krotirala in karta je ob veljavo.
Od tedaj se ne spominjam, da bi
si bila še kaj dopisovala. Če je
kdo skušal kaj rešiti iz one ban-
krotirane šifkate ali ne, mi ni
znano, zase vem, da nisem in tu-
di ne bom.Brezposelnost ubija plešnake mržajo. Belokozni in zamor-
ski delavec sta se dala skupaj fotografirati v Hoovervillu, naselbi-
ni za brezposelne pri St. Louisu.

Kaj sme bolnik jesti?

Vsak bolnik ima slab tek, zato ga moramo
hraniti pred vsem z jedmi, ki tek pospešujejo.Glavna bolnikova hrana je navadno mleko in
njegovi proizvodi. Uživati pa sme tudi jajca
in jajčne jedi, perutnino, belo meso in ribe.
Škodovale mu tudi ne bodo stročnice, toda ser-
virati mu jih moramo na juhi ali pa tlačene v
obliki pirejev. Tudi močnate jedi so priporo-
ljive. Podcenjevati ne smemo surove ali duše-
ne zelenjave, sadja in njegovih sokov. Tek po-
spešujejo alkoholne pijače, kave, čaj in močna
juha.Seveda pa vse te jedi niso za vse bolezni.
Zdravit se da le z urejeno prehrano. Hrano do-
loči zdravnik.Če je bolnik od stradanja oslabil, mu kuhamo
jedi, ki dajejo dosti masti in beljakovin. Po-
sebnost redi krompir, ki ga serviramo tlačene-
ga in dobro z maslom zabeljenega. Z njim hrani-
jo tudi slabotne otroke.Če se bolnik redi, moramo seči po jedeh, ki so
skoraj brez masti, tako da začne rabiti mast,
ki se je prej v njem nabrala. Tu pa moramo
vprašati zdravnika za svet, ker je zdravljenje
debelosti nevarna reč.K boleznim, ki jih povzroči nepravilna pre-
hrana, prištevamo sladkorno bolezen. Zdravit
se da le z urejeno prehrano. Hrano določi zdrav-
nik.Sladkorni bolniki soroden je protin (giht),
kjer se nepravilna hrana zbere v obliki
vsledka sečne kisline v mišicah in živčnih vlak-
nih ter povzroča strašne bolečine. Hrana takih
bolnikov mora biti tako urejena, da se ne mo-
re tvoriti nova sečna kislina. Zato ne smejo je-
sti jeter, ledvic, mleka, možganov in podobnih
jedi. Pečeno meso je bolj škodljivo kakor ku-
hano. Priporočljiva je zelenjava. Alkohol ne
smejo uživati, mineralne vode, kavo in čaj pa
le v majhnih količinah. Paziti pa moramo, da
jih hranimo tako, da preveč ne oslabe.Siroko polje za bolniško kuhinjo so zelodčne
in črvesne bolezni. Pri zaprtju moramo izbi-
rati jedi, ki bolj ali manj ženejo na blato. Do-
brje je zjutraj na tešče izpit kozarec vode. Pri-
poročali bi sadjevce ali pa kislo mleko. Pretež-
no mora uživati vsakdo, ki boleha na zaprtju,
zelenjavo in sadje in kolikor mogoče malo mesa.Pri driski so dobre močnate jedi, kakao in
rdeče vino. Izvrstno sredstvo so borovnice ali
pa borovničev sok. Pri nervoznosti mora bolnik
zmanjšati količino mesa in jesti čim več sveže-
ga sadja: karfiol, špinat, zelenega fižola,
korenja, kolerab. Zraven naj uživa jedi iz
zdroba, riž ali makarone.Slabokrvni potrebujejo zelenjave in zelo
mnogo rumenjaka. V hrani mora biti tudi do-
sti beljakovin. Alkohol smejo uživati le malo,
pač pa včasih vrček piva. Koristilo jim bo sa-
dje in sadni sokovi.Bolnikom, ki imajo vročino, dajemo v glav-
nem tekočo hrano (mleko), vendar pa mleku za
izpremembo dodamo nekaj čaja. Limonada in
mineralne vode so važne, prav tako tudi juhe,
posebno zelenjadne. Taki bolniki naj dobe sa-
de ne komplete. Seveda moramo vselej vprašati
za svet zdravnika, ki je bolnika preiskal.Sploh je pri vseh boleznih najbolje, da se
obrnemo na zdravnika, in so tu navedene v
glavnem jedi, ki bolniku ne bodo škodovale.

Najmanjše stvari

V časih grških filozofov je veljalo peščeno
zrno za nad vse drobno reč in Aristoteles kakor
Arhimedes sta primerjala neznatnost neskon-
čne množice drugih stvari z neznatnostjo tega
zrna. Dokler ni človeštvo izumilo povečalnih
leč, so mu bile stvari, ki merijo manj nego de-
setinko milimetra, sploh nevidne.Sele z izumom leče in s konstrukcijo prvega
mikroskopa po Holandcu Leuwenhoeu se je
človeško obzorje v tem pogledu razširilo. Leu-
wenhoeek je s svojim primitivnim drobnogle-
dom opazoval vse, kar mu je prišlo pod roke,
in je prvi odkril nevidno življenje v vodni kap-
lji. Tedanje človeštvo pa ni hotelo verjeti, da
so žive stvari, ki merijo "toliko kolikor oko
pričae" ali po naše petdesetinko in manj mili-
metra. Danes vemo, da merijo mnoge kužne
bakterije še veliko manj, namreč manj nego
tisočinko milimetra, z normalnim mikrosko-
pom pa se dajo v najugodnejših razmerah vi-
diti še trosi nekih bakterij, ki merijo nekaj
več nego pet tisočinko milimetra. To je tako
malo, da more že sam pritisk svetlobnih žar-
kov dvigniti in tirati te drobne žive tvore s se-
boj. Svante Arrhenius je na podlagi tega dej-
stva postavil svojo alovito teorijo, da se živ-
ljenjske klice množijo od svetovnega telesa do
svetovnega telesa s pomočjo svetlobnega tlaka.Toda to še vedno ni najmanjše, kar pozna-
mo. Z ultramikroskopom doznavamo stvari, ki
jim je premer malenkost nad dve sto tisočinko
milimetra. To "debelost" in celo manj imajo
tudi zlate in druge kovinske folije, ki jih more
izdelati današnja tehnika.V molekularnem in atomskem svetu vlada-
jo merila, ki po drobnosti zasenčujejo tudi merila
ultramikroskopskih tvorov. Atom meri n. pr.
desetmilijonski del milimetra. Še manjši so
elektroni, ki veljajo danes sploh za najmanjše
delce sveta. Po najnovejših raziskovanjih pa
je pričakovati, da tudi elektroni ne bodo ob-
držali rekorda pred še manjšimi delci.

(Nadaljevanje iz 1. kolone.)

Traylor, predsednik Prve narodne banke v
Chicagu, veliki mecen demokratov, je tudi ka-
pitalist. In dolga vrsta drugih. Ali naj ti
plačujejo za svojo ekonomsko destrukcijo?
Pamet!

Vesti iz Jugoslavije

(Glasna poročila iz Jugoslavije)

MARIBORSKI OFICIRJI PUČIŠTI PRED SODIŠČEM

Pred beograjskim vojnim sodiščem se je začel proces proti 12 mariborskim oficirjem in podoficirjem, ki so hoteli izvršiti upor v mariborskem garnizonu.

Ljubljana, 14. junija.

Sredi maja so se po Sloveniji razširile govorice o puču, ki so ga hoteli izvršiti v mariborskem garnizonu oficirji, da pa so višji vojaški krogi zvedeli za vso stvar predčasno ter 12 prizadetih aretirali, eden od oficirjev pa je izvršil samomor v nekem mariborskem hotelu. Časopisje ni smelo tedaj poročati nič, šele pod pritiskom pisanja inozemskih listov je vojno ministrstvo izdalo o dogodku kratek komunik, ki so ga listi objavili brez vseh pripomb. Priznalo je, da se je v mariborskem garnizonu res pripravil komunistični puč in da je bilo 12 osumljenцев aretiranih ter odvedenih v beograjske zapore vojnega sodišča.

Zdaj se je pred beograjskim vojnim sodiščem začel proces proti pučistom in listi poročajo o tem nekoliko več kot poprej, seveda pa samo dovoljene stvari.

Obtoženi so major Vojislav Džakić, podporočnik Atanasović, podporočnik Paunović, poročnik Milutinović, podporočnik Todorović, Ristić in Surdilo, poročnik Marković in Altfaler ter trije podoficirji. Glavni krivec podporočnik Milojković je izvršil v hotelu Meran v Mariboru pred aretacijsko samomor, podporočnik Miladinović pa je pobegnil v Avstrijo.

Obtožnica pravi, da so obtoženci meseca marca osnovali v mariborskem garnizonu tajno komunistično organizacijo, ki naj bi izvršila v garnizonu puč, prevzela garnizon in poveljstvo nad mestom ter pobila vse, ki bi se upirali. Obtoženec Atanasović in pobegli Miladinović sta bila baje organizatorja. Puč so hoteli izvršiti v noči od 16. na 17. aprila. Tiste dni so oficirji prebrali vojakom vseh čet povelje vojnega ministra, ki odreja strogo pripravljenost vsega vojaštva v državi glede delavskega majskega praznika. Zarotniki v mariborskem garnizonu so se ob čitanju teh povelj zadovoljno muzali, češ, saj sami pripravljamo puč... Za svoj puč so tudi pripravili in razmnožili letak na vojaške z naslovom "Junaci", v katerem pozivajo vojaške k upor in pretrg vsakomur s smrtno, če ne pojde s pučisti v napad. V proglasu pravijo tudi, da se bo izvršil upor tudi po drugih velikih garnizonih v državi in vse pod zaščito sovjetske Rusije.

Na dan nameravanega puča pa je sporočil pokojni podporočnik Milojković, da je dobil pismo z Dunaja, kjer naročajo, naj počakajo s pučem še nekaj tednov. Major Džakić je bil o zaroti informiran, tudi letak je dobil v roke, pa se je s puntom strinjal, zahteval pa je baje, da mora po uspelem puču postati policijski komandant ali brigadni poveljnik v Mariboru.

Toda med zarotniki se je našel izdajalec. Kapetan Naumović je vso zadevo javil vojaški oblasti, nakar je nekaj zarotnikov pobegnolo čez mejo v Avstrijo. Z obljubami, da se jim ne bo zgodilo nič hudega, če se vrnejo, se je med drugimi vrnil tudi podporočnik Milojković — civilno oblečen — ter se je nastanil v hotelu Meran. Vojaštvo pa je obkolilo hotel, Milojković pa se ni maral predati ter se je rajši ustrelil. Z njim je bil poročnik Altfaler, ki je pomagal podporočniku Milojkoviću — ki je bil že pred begom aretiran — pobegniti iz zapora ter je z njim pobegnil proti meji. Vrnili se je z Milojkovićem v hotel Meran, kjer se je — kot smo zapisali že zgoraj — Milojković ustrelil, Altfalerja pa so aretirali.

Teh dejanj jih dolži obtožnica, ki je dokaj obsbna, znak, da je bila organizacija dobro osnošana in razširjena. Imela je baje tudi stalne zveze z inozemstvom.

Po prečitjanju obtožnice je bil prvi zaslišan podporočnik Ata-

našević. Priznal je dejanje, zagovarjal pa se je, da stvari ni smatral tako resno. V akcijo ga je nagnal obup: imel je polno dolg, pa se je mislil še ubiti, ko mu je Milojković razložil načrt ter ga pridobil zase, češ, kaj se boš streljal, z nami delaj, pa se osvobodimo tega suženjstva.

O razpravi bomo še poročali.

Opera "Prodana nevesta" na prostem v Tivoliju

Ljubljansko Narodno gledališče je lani uprizorilo na prostem dve predstavi: dramski misterij "Sleherik" pred nunsko cerkvijo, opero "Gorenjski slavček" pa pred hotelom Tivoli. Letos pa je opera uprizorila Smetanovo "Prodano nevesto" na prostem in sicer v gozdni globeli tik tivoljskega grada. Prostor so zelo ugodno priredili za publiko, s parterjem in globeli ter z balkonskimi sedeži in stojališči na parobkih, ki v polkrogu obdajajo globel. Pred globeljo so gledališki delavci po zamisli režiserja Šesta postavili del češke vasi, gostilno z vrtno, Martinovo hiško, znamenje, štante s leptom, okrašene mlaje — skratka, pred gledalci je stala od pravega solca ožarjena češka vasica ob žegnanju. Mešetar Kecal se je pripeljal na zapravljenju, igralci in igralke so se vlačili iz cerkve v vas ter se ustavljali ob štantih, da so kupovali srca dekletom, boječi ženin Vasek je v strahu pred ženitvijo splezal na pravo drevo, h koncu nastopi celo nekaj pravih cirkuških akrobatov in čarodejev — in če prištevamo k vsemu temu še zunanemu uspehu še dejstvo, da so bile pevske vloge zasledene kar najbolje, je razumljivo, da je "Prodana nevesta" na prostem nad vse dobro uspešna. Igrali so jo v soboto in nedeljo 11. in 12. junija, in 19. junija jo bodo morali spet ponoviti.

Režiser Šest ter dirigent Nežat sta uprizorila vso opero brez odmorov. Orkester in petje na prostem sicer ni tako do vseh potankostih elično, marsikatera finesa se izgubi, a za to smo bili oškodovani z drugimi stvarmi, ki jih v gledališču ni mogoče izvršiti. Izmed solistov moramo posebej omeniti imenitnega Kecal našega basista Križaja, ki je pač dosegel največji uspeh. Njegov mešetar Kecal je moštarski v igralnem in pevskega pogledu. Marinko sta pel enkrat Ribičeva, drugič Majdičeva, Vaška je pel Kovač (v tej vlogi je mojster kot pevec in igralec!), Janka pa prvič Banovec, drugič Gostič.

"Prodana nevesta" na prostem je bil nov uspeh našega gledališča in kar lahko bi začeli razmišljati o tem, da bi postavili na istem mestu stalno odprto poletno gledališče!

Mojstrskega slovenskega vlomila so aretirali te dni v Zagrebu. Je to 24letni Rudolf Bianki iz Celja. Osumljen je, da je izvršil okrog 50 vlovov v Zagrebu in okolici. Poleg tega bo moral sedeti še del svoje petletne roblje. Bil je namreč obsojen pred časom na 5 let roblje in je sedel v lepoplavski kaznilnici, odkoder pa je pobegnil na novo delovanje. V tem vlomilskem delovanju so ga zdaj prijel.

Smrtna nesreča na Teharjih. — Na Teharju na klanec ob Majdičevi vili se je zgodila v nedeljo 12. jun. težka nesreča, ki je zahtevala življenje elektrika v zagrebškem gledališču Vladimira Freliha. Frelih se je s svojo ženo in drugimi izletniki vozil na avtu proti Celju, nasproti pa je pripeljal voznik Franca Jager, delavec iz Štor. Temu se je konj pred avtom prestrašil ter zavil proti avtu. Oje voza je zadelo Freliha naravnost v prsi tako silo, da je kmalu nato v bližnji gostilni, kamor so ga prenesli, umrl.

Utopljenec v Savi. — V Dolenjem Brezovem pri Sevnici so našli bolarijsko truplo utopljenca, ki ga je Sava naplavila na breg najbrž že pred kakim tednom, ker je truplo močno razpalo. Zdravnik je ugotovil, da je ležalo truplo že kake tri mesece v vodi. Dokumentov pri njem ni, so našli in so ga zagreblili, ne da bi dognali njegovo identiteto.

Potar v Podlehniku. — V Strajni pri Podlehniku na Stajerkem je posestnik Mihael Kodrič pred nekaj dnevi zakuril peč, pristavil večerjo ter šel kositi na travnik. Kmalu so ga opozorili, da njegova hiša gori. Hitel je domov. Ogenj je razsajal po podstrežju, uničil streho in eno sobo, presekalo na go-podarski poslopji ter jih upeljal do tal. Ogenj so povzročili najbrž otroci iz neprevidnosti.

V umobolnici na Studencu je umrl po dolgotrajni bolezni France Peterlin, jurist in bivši uradnik bolnišnice blagajne, v ljubljanski bolnici pa je umrl tržni nadzornik Ivan Guzej.

Samomor v Celju, ki je zbudil silno zanimanje. Na svojem stanovanju se je v Celju ustrelil 45-letni pravni konzulent tvrde D. Rakusch, dr. Christian Wolf. Bil je dobro situiran, šetlik pred samomorom dobre volje in miren. Kaj ga je gnalo v smrt, ugiba vse celjsko mesto.

5 let za uboj. — Na Jelovcu v mariborski okolici je stanoval pri Odrovih 20-letni Josip Tomažič iz Poljan. Zagledal se je v Odrovo 18-letno Štefko. Njuno razmerje ni ostalo brez posledic. Stari Odrer pa je zaradi tega robljen nad hčerko in stalno jo je sramotil. Tako jo je sramotil tudi 5. maja zvečer pri večerji, ko je bil navzoč tudi Tomažič. Tega je to očetovo početje tako raztogotilo, da je potegnil nož ter ga zasadi Odrer v desno stran prsi, da je v nekaj minutah umrl. Tomažič je bil obsojen v Mariboru na pet let roblje.

Napad na Sokole. — Sokoli Loške doline so priredili v Starem trgu javni nastop telovadcev in telovadkinj. Ko so se Sokoli iz Prezida onstran banovinske meje vračali zvečer proti večeru domov, so bili napadeni iz zasede s kamenjem in celo iz revolverjev so streljali nanje. Ker so takoj osumili, da so napad izvršili tamkajšnji klerikali, so orožniki aretirali nekega vneta pristaša prejšnje klerikalne stranke ter ga odvedli v ljubljanske zapore.

Delavski azil bo dobila Ljubljana. Ministrstvo za socialno politiko je odobril pogodbo za zidanje Delavskega azila v Ljubljani in sicer na križišču Bleiweissove in Gosposvetske ceste. V kratkem začne z delom. Dovoljen je kredit v znesku 4 milijonov. Sprva so hoteli dati poslopju naslov Delavski azil, a so zdaj izpremenili ter se bo imenoval Delavski dom. V njem bodo zavetišča za brezposelne, za potujoče delavce, pisarne Borze dela itd.

Razmere v Bolgariji

Zavratni umori brez konca in kraja

Gnezdo nacionalizma je v Bolgariji makedonsko gibanje, ki razširja svoj strup že v osrednje države. Vsaj čitamo o podobnih gibanjih in načrtih tudi po drugih državah.

Bolgarija je s tem gibanjem zadovoljna, zato doslej še ni storila niti enega resnega koraka, da reši zadovoljivo. Pričakuje namreč od tega gibanja revizijo svojih mej, dasi je tak problem v zvezi z novo balkansko vojno.

Kako obupne so razmere v Bolgariji zaradi napačne zunanje politike, dokazuje spomenica, ki so jo poslali notranjemu ministru prebivalci mesta Nevrokopa, kjer so nedavno umorili makedonstvujoči občinskega odbornika. Spomenica povdaja, da makedonstvujoči že deveto leto sistematično ropajo občine in prebivalstvo tega okraja. Vsi prebivalci Nevrokopa so obsojeni od teh organizacij na smrt, češ, da so se vdali strankarstvu. Spomenica ne zaupa sicer vladi, vendar poziva vlado, da zaščiti prebivalstvo. V slučaju, da vlada ničesar ne ukrene, bo prebivalstvo samo obračunalo z razbojniki.

Take razmere obstojajo že deset let ter so postale pobuda italijanskemu, grškemu in romunskemu fašizmu, ki se je jel pojavljati.

Otok Boljševik

Neka ruska odprava v Lednem morju je našla nov otok, ki mu je dala ime "Boljševik".

PRIMORSKE NOVICE

Tudi k vprašanju: Vatikan in fašizem. — Zapisali smo in dokazali že večkrat, da Vatikan vneto služi fašizmu. Se en primer, kako se cerkveni očaki trudijo s fašizmom ne le v pofašistenu italijanskega prebivalstva, marveč še posebej v političnem javanju Slovencev: V Primorju imajo fašisti svojo fašistično organizacijo "Umanitaria", ki prireja po vsem Primorju tečaj italijanskega jezika. V te tečaje silijo fašisti vse Slovence in marsikje jih z grožnjami spravijo na predavanja. Največji tečaji se vršijo vsako leto v Kalu, Kanalu, Kobaridu, Kamnu, Opatjem selu, Sv. Križu na Vipavskem, Sent Vidu nad Vipavo itd. Zadnje nedelje v maju pa je isto društvo priredilo svojo šolsko slavnost v goriskem teatru. Razdelili so nagrade tistim tujerodcem, ki so se najbolje naučili italijanskega. Pri tej priliki je gorški škof Sirotti čestital društvu za tako lepe uspehe iztrebljanja slovenskega jezika ter mu s svojim blagoslovom želel najlepših nadaljnjih uspehov.

Huda obdoba je zadelo Borisa Rajerja. Gorški sodišče ga je namreč zaradi prekoračenja meje v Jugoslavijo brez potnega lista obsodilo na 2 leti zapora in 25.000 lir globe.

Velik proces proti antifašizmu se je začel v ponedeljek 13. junija pred izrednim sodiščem v Rimu. Obtoženci bodo razdeljeni v tri skupine. Obtoženi so, da so pripravljali atentat na Mussolinija in da so širili protifašistične tajne organizacije. Med obtoženimi je tudi več Slovencev: 59letni Alojzij Bole iz Trsta, 46letni Ignacij Savrin iz Dolenje vasi, 70letni Josip Jan iz Slapa nad Idrijo, 20letni Ludvik Laharnar, 43letni Karl Vogrič, 24letni Stefan Rijavec in 24letni Peter Kogoj, zadnji vsi iz Sentviške gore na Gorškem. Nekaj od teh pa so jih že izpustili, ker je bil preiskovalni sodnik mne-

nja, da nekaj teh Slovencev ne bo obsojenih. Nekaj pa jih je ostalo še v zaporih ter se bodo morali zagovarjati pred sodiščem. Vseh obtožencev je 27.

Koper nima denarja. — Mestna občina v Kopru ima okrog 7 milijonov lir dolga. Pa je mestna uprava zvišala davke, kar pa spet meščanom ni bilo prav, ker še itak trpijo pomanjkanje. Pa je šlo nekaj mož k županu, ki jih je pričakal z dvema orožnikoma, da se mu ne bi kaj zgodilo. Župan je obljubil, da bodo popravili in znižali previsoke davke.

RAZNE VESTI

Ljubljencev magnatov ob službo

Washington. — Radi opozicije senatorja Longa proti potrditvi Marcel Garsauda, katerega je Hoover ponovno imenoval za člana zvezne elektrarske komisije za dobo pet let, je bil Garsaud vržen s plačilne liste. Teatrni Huey Long je rekel, da bi v zvezni elektrarski komisiji rajši videl Harvey Couda (elektrarskega magnata iz Arkansasa) ali Andy Mellona kot pa njega.

"Jaz poznam Marcel Garsauda. Tekom moje administracije (governerske) je bil glavni upravitelj državne pomorske komisije, s katerega mesta smo ga zapodili, ker je prodal ljudske interese javnopravnim magnatom."

Garsauda bo Hoover mogoče zopet nastavljal na staro mesto tekom kongresnih počitnic. Ne bo pa dobival nobene plače, dokler ga ne potrdi senat.

Tiskarji izvolili stare uradnike

Indianapolis, Ind. — Glavni stan tiskarske unije poroča, da je bil za predsednika zopet izvoljen Charles P. Howard, za tajnika pa Woodruff Randolph, oba konservativna unionista. Howard je bil izvoljen s 5000 večino nad Leonom H. Rousejem iz New Yorka.

Pred novo fazo pomirjenja

Na lauzansko konferenco, kjer naj bi razpravljali o reparacijah in o evropskem problemu, so prišli to pot deloma drugi ljudje. Iz Nemčije je prišel aristokrat baron Papen, iz Francije pa radikalec Herriot. Papen je postal kancier, ker je bila nemška politika preveč socialno-politična in napram inozemstvu preveč popustljiva. Herriot v Franciji pa je dosegel volilno zmago ter postal predsednik vlade, ker francoskemu narodu ni ugajala šovinistična politika, ampak je zahteval politiko sprave in miru. Vidimo torej, da sta si Francija in Nemčija zamenjali vloge in vsakdo bi bil pričakoval, da so razmere postale bolj kritične.

Zgodilo se je pa obratno. Nemški kancier ni prišel v Lauzane kot rjeveč lev borbe, ampak kot opisovalec nemških težkih razmer, s prošnjo, da se vprašanje reparacij končno uredi.

Naravno je, da je tudi predsednik francoske vlade Herriot nastopil spravljivo, kaze na ogromne žrve Francije, če bi se vojne reparacije črtale. Časnikarjem je Herriot izjavil, da je zadovoljen s pričetkom konference, in sicer zaradi tega, ker se bo ureditev evropskih problemov v bodoče obravnavala v splošnem okviru. Zadovoljen sem, ker se je rešilo vprašanje trnjevega moratorija s tem, da se podaljša do končne rešitve. Če bi konferenca na nesrečo končala brez uspeha, dobi vsaka država svojo svobodo in bodo veljale stare pogodbe. Anglija, Nemčija in Francija so pokazale dobro voljo, o kateri ne more nihče več dvomiti. Načelne težkoče sicer ostanejo, toda ne da bi potek konference ogrožale.

Iz uvodnih govorov v Lauzani in iz dogovora, da se plačilo

vojnih reparacij odgodi do končne rešitve, znači, da so videli interesirane države, da ni drugega izhoda, kakor da se prej ali slej ogromni del vojnih dolgov in reparacij črta. Gospodje diplomati bodo morali pač napraviti tako, kakor je bil v starih časih običaj, to je, na petdeset let se odpišejo vsi dolгови. Z načrtom se baje strinja celo Združene države. Ta sklep ni dobrohotnost kapitalizma, ni lojalna uvidevnost napram drugim premaganim državam, ampak zgolj korak, ki ga narekuje sedanji družbi nužnost položaja in posledic. Ob vztrajanju vojnih bremen bi se ne dvomno porušil gospodarski sistem v velikem delu civilizirane sveta.

Glavno pa je, kar nas zanima na tej konferenci, da se da govoriti o evropskih problemih šele po končni rešitvi tega problema in o svetovnem miru in sodelovanju narodov tudi le, če se izravna najtežja materialna vprašanja, ki so danes najboljši povod za hujšakaško in šovinistično politiko že znanega fašizma po vseh prizadetih državah. Medsebojno pomirjenje narodov je danes naš cilj in vse, kar se v tem pogledu stori, obeta na pretek tudi našega cilja. — D. P.

Rudarji odklonili redukcije

Cheyenne, Wyo. — Članstvo rudarske unije UMWA se je v veliko večino izreklo proti redukciji mezd za dvajset odstotkov, katero so odobrili uradniki distriktne in mednarodne unije. Unijaka lestvica določa \$6.72 na dan.

Uradniki so izjavili, da so se rudarji izrekli proti redukciji vlad pritiska agitatorjev od IWW. Uradniki napovedujejo, da rudarji ne bodo zastavkali, čeprav se je večina izrekla proti redukciji.

Najzanimivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti". Ali jih čitate vsak dan?

Ali vdihavate?

Luckies "so poštene" glede tega življenskega vprašanja

"MOLČITE o tem", je dejala cigaretna industrija, ko smo prvič dvignili vprašanje — "Ali vdihavate?"

Toda molk je zlat samo tedaj, ko ni pametno govoriti. Naj drugi pojasnijo, zakaj se tako vztrajno izogibajo temu predmetu. Lucky Strike so pojasnile svoje stališče kristalno čisto... kajti gotovo je, da je vdihavanje največje važnosti za vsakega kadilca.

Kajti sleherni vdihava — pa če spozna to ali ne... vsak kadilec in kadilka vdihava del dima, ki ga potegne iz cigarete.

Ali vdihavate? Lucky Strike so "pošteno" glede tega življenskega vprašanja, ker gotovo nistoteče, skrite celo v najfinijem, najmilejšem tobaku, so odstranjene s Luckies slavnimi čistilnim procesom. Luckies so nadvrile ta proces. Edino Luckies ga imajo!

"It's toasted"
Vale Zofina
proti dražljajem — proti kašlu

O. E. AMERICA

NARAVNAJE NA LUCKY STRIKE — 60 moderen minut s nehalnimi glasovni koncerti na vsaki in slavnosti Lucky Strike samostojni vsak teden, četrtič in sedemkrat po N.E.C. svetovni.

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prev. Buri

Copyright by Upton Sinclair.

24

Peter se je oglasil pri advokatu Andrews in izjavil, da išče lahke zaposlitve. Rad bi pomagal pri branilnem komiteju. Tako se je vrnil v pisarno. Tu se je ves dan govorilo samo o Gooberjevem slučaju in zvedel je marsikatero važne podatke. Prikupil se je in pridobil prijatelje. V kratkem času se je seznanil z važnejšimi razbremenilnimi pričami in izvohal, da je bila neka priča — mož — zapletena v neko ločitveno afero. Peter je zvedel tudi ime njegove žene in Guffey jo je pripravil, da se je pojavila v American Cityju. Vso zadevo so tako spretno poprijeli in rešili, da gospa tega še sama ni opazila. Nameravali so jo poslati na oddih v kako letovišče, najbrže bo vzplamtel stara ljubezen in najboljša razbremenilna priča bo odstranjena. "Vedno se najde kaj, pri čemer se ljudi lahko pograbi," je trdil McGivney, in Peter je radevolje plačal pet sto dolarjev za njegovo informacijo.

Peter je bil nad vse srečen, a ravno sedaj ga je doletela strahovita nesreča. V zadnjem času je Jennie vedno bolj pogosto omenjala ženitev in slednjič mu je priznala vzrok, ki jo je silil k temu. S pobešenimi očmi, zardela in trepetajoča mu je priznala in Peter je bil tako presenečen, da ni mogel glumiti vloge, katero je Jennie pričakovala. Do sedaj jo je pri vsaki ljubezenski bolečini stisnil v svoje naročje in jo potolažil, sedaj pa je v tem trenutku pokazal svoje pravo nagnjenje.

Jennie je takoj postala histerična. Kakšen je postal Peter? Ali je noče poročiti, kakor ji je to pred nedavnim obljubil? Uvideti mora, da tega sedaj ne sme odlašati. Peter, ki do sedaj še ni imel opravka s histerično žensko, je izgubil vso razodnost in si ni vedel drugače pomagati, zgrabil je kloboč, zbežal iz stanovanja ter za seboj zaloputnil vrata.

Premišljeval je in premišljeval ter prišel slednjič do zaključka, da se nahaja v zelo neugodnem položaju. Kot nastavljenec železnikega trsta bi se moral izogniti taki odgovornosti. V njegovem slučaju pa ga tudi najuglednejše osebnosti mesta ne morejo ščititi. Ali bodo vso zadevo tako uredili, da sedaj deklaro poročil, pozneje pa nenadoma izgine?

Peter je bil tako obupan, da je telefoniral v Guffeyovo pisarno in zahteval McGivneya. To je bilo navdse nevarno, vsi telefonski pogovori so bili ne samo pod policijskim, temveč najbrže tudi pod nadzorstvom branilnega komiteja. Peter je vseeno poizkusil in prosil McGivneya za sestanek na določenem mestu. Tu mu je Peter razložil svojo nesrečo. McGivney se mu je smejal na vse grlo, tako smešno se mu je dozdevalo in je s smehom prenehal šele, ko je videl špijonovo jezo.

"Ali je to kaj smešnega?" je vprašal Peter. "Kdo vam bo preskrbel informacije, ako bom jaz uničen?"

"Ja, ljubi Bog, zakaj pa ste si poiskali tako deklaro?"

"Vzeti sem moral, kar sem dobil. Vrhutega so vse enake, pri vseh se dogodi nesreča; ne da se pomagati."

"O, pa se lahko pomaga. Zakaj pa že preje niste prišli k meni? Ako ste ji obljubili zakon, to je popolnoma vaša zadeva, mene se ne tiče."

Mnogo sta govorila. Mož s podganjim obrazom je trdil, da je nemogoče poročiti malo Jennie na katerikoli način, da bi bil zakon ne-

veljaven. Dati ji mora denar in jo poslati k zdravniku; McGivney mu bo preskrbel naslov.

"Ja, in kaj naj ji porečem?" je vzkliknil Peter. "Kak vzrok naj navedem, da jo potolažim?"

"Izmislite si kaj. Recite, da ste že poročeni." Peter ga je začudeno pogledal. "To je najenostavnejše. Se ženo vam lahko preskrbim. Mislim pa, da to ne bo potrebno. Povejte deklaro, kako žalostno stori: Že imate ženo in ste se je mislili rešiti, vendar sedaj tega ne morete. Žena je zvedela kaj se je dogodilo in vas hoče izsiljevati. Vso zadevo tako zaokrenite, da bo valed Gooberjevga procesa prisiljena molčati. Ako jo boste resno prepričali, vas ne bo kompromitirala in bo celo sestrski zamočala."

Petru se je gnusil ta načrt. Videl je malo Jennie vso objokano, sedečo na zofi in bal se je mučnega prizora, ki ga je pričakoval doma. Izogniti se ga ni mogel, še celo podvizati se je moral, da reši vso zadevo še predno se vrne Sadie z dela, ker drugače bo prepozno.

25.

Peter je hitel v stanovanje Toddovih in našel malo Jennie blede in vzdihujočo na postelji. Misli bi si lahko, da je sedaj brez čustva — a ženska jih ima nekaj vedno na razpolago. Ko je Peter ponižno priznal, da je že poročen in da ima ženo, je Jennie s krikom skočila s postelje in strmela vanj kot ponorel duh. Peter ji je skušal dokazati, da ni njegova krivda. Vsek dan je upal, da se je reši. Jennie je vila roke in kričala: "Ogoljufal si me! Ogoljufal si me!" Vse to je sličilo kot kinopredstava.

Prijeti jo je hotel za roko, ji vse razložiti, a iztrgala se mu je, zbežala v najoddaljenejši kot sobe ter buljila vanj kot divja zver, ki so jo ujeli in jo nameravajo ubiti. Napravila je tak kraval, da se je bal sosedov, ki bi lahko vsak trenutek vstopili. Dopovedal ji je, da se to ne sme razvedeti, ker v nasprotnem slučaju izgubi vso vrednost kot razbremenilna priča, in kdo bi bil potem kriv, če spravijo Jim Gooberja na vislice.

To je učinkovalo in Peter je lahko dalje govoril. Pripovedoval ji je o intrigah nasprotne stranke: Ponujali so mu deset tisoč dolarjev, ako bi izdal Gooberja. Ko je to ponudbo zavrnil, so ga hoteli k temu prisiliti s pomočjo ženiniga izsiljevanja. Zvedeti so morali nekako o njegovi ljubezenski zadevi in to so izrabili.

Jennie ni dovolila, da se je Peter pritakne, vendar je sedla in ga poslušala. Tudi njeno mnenje je bilo, Gooberjevemu procesu se ne sme škodovati. Peter ji je storil veliko krivico, a pripravljena je trpeti in ga ne bo javno osramotila.

Peter je poizkušal: "Morebiti vsa zadeva ni niti tako resna." Premislil je vse in ve, kje stanuje Periclej Priam, njegov bivši gospodar in je trdno prepričan, da mu ta posodi dvesto dolarjev. Potem bi lahko šla k zdravniku, kateri ji ... kateri ji bi pomagal iz nerodnega položaja ...

Jennie ga je prekinila. Kljub svoji otroški mladosti je bila v gotovih ozirih zrela žena. O nekaterih stvareh je imela lastno življenje in ako se ji je nasprotovale, je bilo prav isto kot bi silili skozi zid. O Petrovem načrtu ni hotela ničesar slišati, ker to bi bil umor, je dejala.

(Dalje prihodnjik.)

Toda kako naj začne? Res ni bil neroden, toda odkrivati ljubezen dekletu, ki ga je spoznal šele pred dobro uro, le ni tako lahko.

"Ko bi sedla, gospodična ..." je dejal, ko sta prišla do skrite klopi.

Ni odgovorila. Kar zavila je tja.

To mu je vilo novega poguma.

Molčala sta. Njena roka se je igrala z robčkom. Plašno je segel tja in skril v svojo dlano.

"Ali ni tu lepo?" je dejal.

"Čudovito!" je navdušeno odgovorila.

"Kakor nalašč za ... za ... zaljublence ..." je dodal in jo izpod čela pogledal.

Njene oči so se izgubile nekam v daljavo. Sanjarila je.

Kakor ne bi bila čula njegovih besed.

Cez dolgo se je raztreseno obrnila k njemu:

"Res ... prav imate ..."

Ali je bila resnica, ali se mu je samo zdelo, da je njena ročica podrhtela? Še teaneje jo je stisnil.

Potem je desnico položil na naslonilo klopi za njenim hrbtom. Najrajši bi ji jo bil dal kar okoli vratu, toda nekaj mu je reklo, da ne sme tako hiteti.

"Gospodična — saj vas smem vprašati nekaj druzetnega? Ali ste bili že kdaj zaljubljeni?"

"Zaljubljena? Morda," se mu je izmaknila. "Morda."

Ali ni v teh besedah dosti več. Ali ni v tem izmikanju priznanje, ki bi ga tako rad čul. Zdelo se mu je, da jo njen lastni glas izdaja, da je tako ...

Sklonil se je k njej in ji poljubil roko. Ni je odmaknila.

Skozi drevje sta pogledala nekaj senc. Počakala sta, da so šle mimo. Dva zaljubljena parčka.

Tedaj je nenadno vstala.

"Na očeta sem pozabila," je dejala. "V dvorani sedi in ne ve, kje sem. Morda je v skrbih. Pogledat grem."

"Spremem vas, če mi dovolite," je naglo odvrnil.

"Ne, ni treba. Počakajte me. Kmalu se vrnem."

Se enkrat ji je poljubil roko, potem pa je odhitel. Le škripanje peska je izdajalo, kje gre njena pot.

Sedel je in se zatopil v svoje misli.

Morda se skrivaj vrne ... ko bo on že sanjal ... skloni se k njemu in mu reče:

"Vrnila sem se k tebi ... k tebi!"

Zdaj mora biti v dvorani, zdaj se pogovarja z očetom, zdaj se od njega poslavlja, še malo mora počakati in zautil bo njene korake na mehkem pesku ...

Prišeluhnil je. Nikjer ni bilo čuti glasu, le v drevju so ptice pele svojo pesem.

Vstal je. Naproti ji pojde in če ga vpraša, zakaj ni počakal, ji reče, da ni mogel strpeti. Saj je res tako. Saj se ne bo zlagal.

Pred vestibulom je obstal. Zdaleje mora priti ven, zdaleje ...

Toda ni je bilo. Četrt ure je čakal.

Kako da se ne vrne? Ali jo je oče tako dolgo zamotil? Saj ni v dvorani nič tako zanimivega, da bi morala v njej ostati. Zakaj je ni?

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (May 31, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen valed napakega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so val družni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina na celo leto je \$6.00 in na pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 na leto, na pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero na leto \$7.50, pol leta \$3.75, na član \$6.30.

Za Evrope stane na pol leta \$4.50, za celo leto pa \$9.00.

Tednik stane na Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 na poštnino.

Mislini List stane za celo leto \$1.20.

Upravišтво "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Nervozen je postajal. Potem se je odločil. Stopil je po stopnicah v vestibul. Spet toliko ljudi, da se je komaj preril skozi njega in prišel v dvorano. Skrivaj se je ozrl proti mizi, kjer je prej sedela z očetom.

Za mizo so bili že drugi ljudje. Tedaj je stopil k njenemu hotel-ski strežnik in mu pomolil neko pismo.

"Gospodična, ki ste prej z njo plesali, mi je naročila naj vam ga izročim."

Iztrgal mu ga je iz rok, odprl in naglo preletel pismo. Prebral ga je še enkrat, dvakrat. Tole je bilo napisano:

"Čenjeni gospod! Pozabili ste, da ste samo poklicni plesalec. Za trud, ki ste ga z menoj imeli, prilagam majhno nagrado. Vaša neznanka."

Raztrgal je ovitek in našel v njem bankovec za tisoč frankov. Zmečkal ga je in šel spat.

Za kratek čas

Dva trgovca

V kavarni sedita dva trgovca.

— Daj mi cigaro, pravi prvi.

— Žal je nimam, odgovori drugi. Nekaj časa oba molčita, potem pa pravi drugi prvemu, naj mu da cigaro.

— Žal je nimam, se glasi odgovor. Čez nekaj časa pa potegneta iz žepa vsak svojo cigaro, češ kaj hočeva, morava pač kaditi vsak svojo.

Starejša igralka: "Neverjetno! Dandanes pa res ni mogoče dobiti dobro zrcalo!"

— Vi ste zelo načitani.

— Da, kadar se moja soproga oblači, vedno prečitam kako novo knjigo."

POJASNILO

Valed depresije in ogromne krize, ki je zadela tudi naše članstvo oziroma naročnike našega lista Prosveta, je potrebno, da pojasnimo tajnikom in zastopnikom Prosvete, da lahko vzamejo od naročnikov za list Prosveta naročnino tudi samo za pol leta in kjer ni drugače tudi samo za četrt leta. Vzemite kar se dobi, da, ker razmere zahtevajo to. List Prosveta je zelo prizadet v ti krizi in zato apeliramo na tajnike in naročnike, da skušajo kjerkoli mogoče ohraniti naročnike na dnevnik.

Apeliramo tudi na posamezne naročnike, da naj če le mogoče poravnajo svojo naročnino in če ni mogoče plačati celotno plačajo polletno naročnino, samo da se ohrani list še nadalje kot dnevnik.

Ph. Godina, upravitelj.

"Na, kaj takega — to čudo bi tudi jaz rada poznala!"

"Na žalost je zdaj že prepozno!"

Ugodni pogoji

"Ali bi mi lahko posodil sto dolarjev? Pod pogoji, ki so za današnje čase izredno ugodni."

"Kakšni pogoji?"

"Da jih dobis nazaj!"

Majhna pomoč

"Ali je res, da ste mi rekli o sel?"

"Nikakor ne. Rekel sem samo, da ste idijot!"

"O, potem pa oprostite!"

Okoli ljubezni

Žena gostilničarja pri "Pri Sv. Jurju in zmagu" je pobegnila z veleposestnikovim sinom.

"Na, Jurji, kaj pa zdaj, ko ti je žena ušla?" vpraša krčmarja eden njegovih prijateljev.

"Nič. Samo naslov gostilne sem izpremenil. Zdaj se imenuje samo še 'Pri Sv. Jurju'."

"Kaj pa počne tvoja zaročenka?"

SLOVENSKA NARODNA PODPORA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Toraj agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Agitirajte za Prosveto!

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in prijete eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri vpisu \$1.20 za tednik, se jim to prijete k naročnini. Mi prištelimo enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Toraj sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je skoro v vsaki družini nekdo, ki bi rad štal list vsak dan. Toraj sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. državo in Kanado \$6.00 Za Cicero in Chicago je \$7.50

1 tednik in \$3.00 1 tednik in \$3.00

2 tednika in \$3.00 2 tednika in \$3.00

3 tednike in \$2.40 3 tednike in \$2.40

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naminiti upravištvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravištvo sniti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto \$

Ime _____ Čl. društva št. _____

Naslov _____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slednjih članov moje družine:

Ime _____ Čl. društva št. _____

Ime _____ Čl. društva št. _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Ocene zmerna, unijako delo prve vrste

Enite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

Boris:

Poklicni plesalec

Obupan je stopal po parku. Še zmeraj ni vedel, kako je moglo priti do tega.

Opoldne se je pripeljal v Montecarlo. Sklenil je pogledat v igralnico in poizkusiti areo v igri. Sto frankov je odločil za ta poizkus.

Sprva je dobival. Dva tisočaka je imel že v žepu, ustati je že hotel od mize in iti, toda sam ni vedel, kaj ga je premotilo, da ni šel. Še nekajkrat je stavil in izgubil. Tisočaka sta skopnela. Vzel je še svojih sto frankov. Spet je izgubil. Preden se je zavedel, mu je ostalo vsega denarja le še sto frankov.

Kaj bo s sto franki v Montecarlo? Ta misel ga je mučila. Kod naj dobi denarja, da se vrne domov? Od doma mu ne bodo mogli poslati. Znanec, ki bi mu pomagal, tudi nimam.

Kupil je liste in jih preletel. Ali bi morda v njih odkril kako službo ali kaj podobnega, da bi se izkopal iz zadrege? Nič. Pač, odkril je oglas kjer išče neka restavracija poklicne plesalce.

Peter je dobro plesal. Najboljši plesalec v tej ju je bil. Tudi smoking je imel s seboj. Kaj potrebuje še več? Sklenil je poizkusiti areo. Kratka preizkušnja in sprejet je bil. Osem sto frankov na mesec in vse, kar dobi od plesa željnih žensk.

Težak kamen se mu je zvalil s srca. Zdaj je za nekaj časa brez skrbi.

Drugo popoldne je nastopil službo. Čez teden dni je bil že tako domač v restavraciji, kakor da ne bi bil drugega zabavišča še nikoli videl.

Sedel je pri posebni mizi v kotu. Odondod je moral gledati po dvorani za ženskami, ki so pri plesu obsedele. Izbrati je moral eno izmed njih in z njo plesati. Ko jo je odvedel nazaj na prostor mu je stisnila v roko deset ali dvajset frankov. Američanke so dajale tudi več. Vsa dan je tako nabral kakih sto frankov, ki jih je spravil. Plača mu je bila dovolj za hrano in stanovanje.

Nekega večera, ko je pravkar stopil v dvorano, se mu je ustavil pogled na neki mladi ženski, ki je sedela pri mizi zraven njegove. Z njo je bil starejši možki — najbrž njen oče.

Prav tedaj je zaigrala godba. Ozrl se je po dvorani. Le malo parov je plesalo. Nov ples je bil, šele nekaj dni so ga poznali. In kakor nalašč po dekle pri mizi ni nihče prišel.

Stopil je k njej in se priklonil. Vstala je in zaplesala sta.

Čudovito je plesala. Peter je bil dober plesalec, toda čutil se je premaganega. Nekajkrat bi se bil skoro zmotil v koraku, neroden je postajal, še prave besede ni našel, da bi se z neznanko začel pogovarjati.

Naposled se je nekako znašel. Vprašal jo je, ali je že dolgo v Montecarlo.

"Ne", je odvrnila, "še pred nekaj dnevi sem se pripeljala z očetom iz Pariza."

Zdaj je imel dosti snovi za pogovor.

Prvi ples je minil, minil je tudi drugi. Njun pogovor je postajal vse bolj domač. Povedala mu je, da je Američanka in da potuje z očetom za zabavo po svetu. Potem ji je tudi on povedal, da je le poklicni plesalec. Ostro jo je pogledal, kako bo na njegove besede odgovorila, toda na njenem obrazu ni opazil nobene izpremembe.

Kar čutil je, kako postaja čedalje bolj zaljubljen vanjo. Kaj pomeni njena domačnost? Ali je z njo prav tako? Srce mu je zaigralo, ko je na to pomislil. Toda hitro se je pomiril. Spomnil se je svojega poklica.

Po četrtem plesu ji je predlagal, da bi šla na kratek izprehod po parku okoli restavracije. Z veseljem je njegovo ponudbo sprejela. Krenila sta proti vestibulu in se pogneta skozi množico na prosto.

Zunaj je bil toplej večer. Kostanji so šumeli, ko je pihal skozi listje rahel veter. Zavila sta na s drobnim peskom posuto pot.

Roko pod roko sta hodila. Vse okoli njiju je bilo tako lepo, tako zapeljivo, da je Petra obšla nepremagljiva želja, da bi ji odkril svojo ljubezen.